

Taras Kermauner

Zadnja stopnja ludizma?

(Ob Filipčičevi drami **File – baron Münchhausen**)

»Nisem več vedel, kdo sem, ne kaj sem. . . . Ne, ker v bistvu, razumeš, kaj jaz vem . . . Ja.«

Odkar je Jesih spremenil način svojega dramskega pisanja in ni nadaljeval **Sadežev**; odkar je Rudolf – morda zaradi gledališke neuspešnosti – opustil svoj intenzivni način pisanja dram in se posvetil romanom; odkar Lužan že nekaj let ni dal v javnost nobene drame, prevzema, vsaj do neke mere, njihovo novo funkcijo in nalogo v današnji slovenski dramatik Emil Filipčič. Po zelo uspešni odrski predstavitvi **Ujetnikov svobode** je drama **File baron Münchhausen**, podnaslovljena kot »tragedija po grškem vzorcu«, njegov drugi vidni dramski tekst. Starejši Šeligo je po začetnem tipanju z igr **Kdor skak, ta hlap**, v kateri so bile prisotne prvine ludizma–reizma, preusmeril svoje zanimanje v analizo in podajanje mita, ki je v bistvu brez ironičnega podtona, čeprav je problematiziran. Mlajši Kleč gre s **Polko** in drugimi svojimi dramami Filipčiču vzporedno pot.

Sam Filipčič se je znašel v središču današnje slovenske dramske inovacije oz. nadaljevanja tradicije; označuje novo stopnjo ludistične dramatike, ki bi rada izšla sama iz sebe, a ne more. Pri tem se dotika tiste poti, ki jo je ubral Rupel, politične dramatike, ki ima močne moralno družbeno kritične prvine, a jih prav tako prireja ali podreja ludizmu; Rupel in Filipčič se dopolnjujeta kot dve plati istega obraza. Kar bi moralo biti Filipčiču blizu, saj posredno opredeljuje svoj svet v naslednji didaskaliji **Fileta**: »Zadaj zagledamo posmrtno Aristotelovo masko... dve pravzaprav, združeni v grb, eno nasmejana in drugo objokano.« Ničesar ni, česar Filipčičeva drama(tika) – drža – ne bi mogla sprejeti kot možni in sestavni del sebe. Vse sprejema, a ničesar ne povzema; s heglovstvom nima nobene zveze. V nji ni nobene dialektike, nobenega preseganja in novega oblikovanja na višji ravni. Vse se srečuje in razsipa. Konec je enako prazen – človek praznik rok – kot na začetek.

Filipčičeva dramatika – tako **Ujetniki** kot **File** – kaže nagnjenje k moči, k volji; to nagnjenje je silovito. In vendar Filipčič ne sledi Novačanu (**Herman Celjski**), ki je vzel svojo voljo do kraja zares; ali enobejevski dramatik. Rad bi ustvarjal heroje, aktiviste, celo imperialiste, občuduje zmagovalce, fascinira ga suverena sila, vendar pa – v duhu ludizma – zmerom vidi tudi drugo plat vsake zadeve: njeno tako rekoč absolutno nemoč; vidi mnogo drugih obrazov. Ker ne zmore vzpostaviti tiste odločilne trdne točke – eksistencialno moralno religiozne drža – ki bi ostale